

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi (ATA 121)

5.Ders

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ, TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI

Dersin Hedefi

Bu hafta izlenecek konular ile Osmanlı Devleti'nin II. Meşrutiyet döneminde geçirdiği değişimler ve Birinci Dünya Savaşı öncesinde savaştığı iki büyük cephe, Trablusgarp ve Balkan mücadeleleri incelenecektir.

II. MEŞRUTİYET DEVRİ

II. Meşrutiyet'in İlanı

Cemiyet, 1889'da Osmanlı Devleti'nin çöküşünü durdurmak ve istibdat idaresini sona erdirmek amacıyla Tıbbiye' de İttihad -ı Osmani adıyla kurulmuştur. Cemiyet'in öne çıkan isimleri Ohrili İbrahim Temo, Arapkirli Abdullah Cevdet, Diyarbakırlı İshak Sükuti, Kafkasyalı Mehmet Reşit ve Bakülü Hüseyinzade Ali'dir. Aynı yıl Paris'teki Jön Türklerin lideri Ahmet Rıza Bey'le ilişkiye geçilmiş ve Cemiyet'in adı Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti olarak değiştirilmiştir.

II. MEŞRUTİYET DEVRİ

II. MEŞRUTİYET DEVRİ

Cemiyet kısa sürede yurt içinde ve dışında tanınmış ve pek çok şube açılmıştır. 1902 yılında Paris'te yapılan Kongre'de Cemiyet ikiye bölünmüş ve Ahmet Rıza Bey önderliğinde İttihat ve Terakki Cemiyeti ile Prens Sabahattin önderliğinde Teşebbüs-i Şahsi ve Adem-i Merkeziyet Cemiyeti kurulmuştur. Bu sırada Selanik'te 1906'da 3. Ordu subaylarından on kişi tarafından Osmanlı Hürriyet Cemiyeti kurulmuştur. Bu Cemiyet ordu içinde hızla yayılarak ihtilalci bir güç durumuna gelmiştir.

II. MEŞRUTİYET DEVRİ

Osmanlı Hürriyet Cemiyeti Paris'teki Cemiyet'le birleşerek İttihat ve Terakki adını almıştır. Bu sırada yaşanan bir dış gelişme Cemiyet'in faaliyetlerini hızlandıracak ve Meşrutiyetin ilan edilmesine yol açacaktır. 1908'de Reval'de İngiltere ve Rusya'nın Almanya'ya karşı bir denge oluşturmak üzere Uzak ve Yakındoğu'da izlenecek siyaseti görüşmek üzere bir araya gelmeleri, Cemiyet içinde Rumeli'nin Batılı devletlerce paylaşılacağı fikrini güçlendirmiş ve bu nedenle subaylar harekete geçerek 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'i ilan etmiştir.

İTTİHAT VE TERAKKİ İKTİDARI DÖNEMİ İCRAATLARI

- İttihat ve Terakki, Kasım-Aralık 1908'de seçimlerin yapılmasını sağlayarak Meclis'i yeniden toplamıştır. Ancak hemen, eski düzen yanlıları ile Prens Sabahattin'in Osmanlı Ahrar Fırkası'nın muhalefetiyle karşılaşmıştır. İttihat ve Terakki'ye muhalif gazeteci Hasan Fehmi'nin 6 Nisan 1909'da öldürülmesinden sonra "şeriat isteriz" sloganıyla bazı askerler ayaklanarak pek çok mebus, subay ve nazırı öldürmüştür. 13 Nisan 1909'da başlayan ve 31 Mart Vakası olarak anılan bu ayaklanmanın başını Derviş Vahdeti'nin İttihat-ı Muhammediye Cemiyeti çekmekteydi.

İTTİHAT VE TERAKKİ İKTİDARI DÖNEMİ İCRAATLARI

Selanik'teki birliklerden oluşturulan Hareket Ordusu, 24 Nisan 1909'da İstanbul'a girerek isyanı bastırdı. Meclis'in bu olaydan sonraki ilk icraatı Padişah'ın değiştirilmesini istemek oldu. II. Abdülhamit tahtan indirilerek yerine Mehmet Reşat geçirildi. Önceleri II. Abdülhamit'in askeri mahkemede yargılanması düşünülmüşse de bundan vazgeçilerek Selanik'e gönderilmesi kararı alınmıştı.

İTTİHAT VE TERAKKİ İKTİDARI DÖNEMİ İCRAATLARI

V.Mehmet Reşat

İTTİHAT VE TERAKKİ İKTİDARI DÖNEMİ İCRAATLARI

İttihat ve Terakki iktidarı, 8 Ağustos 1909'da Kanun-i Esasi'de birtakım değişiklikler yaparak adeta yeni bir anayasa vücuda getirdi. 1876 metninin 21 maddesi değiştirildi, bir maddesi kaldırıldı ve Anayasa'ya 3 madde eklendi. 1909 değişiklikleriyle birlikte öncelikle padişahın Anayasa'ya bağlılık yemini etmesi zorunlu hale getirildi. Padişahın yetkisinde yapılan sınırlamalar sonunda meclisler gerçek manasıyla birer yasama organları durumuna geldi. Yeni düzenlemelerle padişahın veto yetkisi, geciktirici veto yetkisine çevriliyordu.

İTTİHAT VE TERAKKİ İKTİDARI DÖNEMİ İCRAATLARI

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üç lideri Talat, Enver ve Cemal Paşalar

İTTİHAT VE TERAKKİ İKTİDARI DÖNEMİ İCRAATLARI

Padişahın geciktirdiği bir yasa Meclis'te yeniden kabul edilirse padişah artık bunu onaylamak zorunda kalacaktı. Böylece 1909 değişiklikleriyle büyük oranda demokratik bir Anayasa ortaya çıkarılmış oluyordu. Padişaha; sürgüne gönderme hakkı veren 113. madde de Anayasa'dan çıkarılmıştı. 1909 değişiklikleriyle kişi hak ve özgürlükleri de büyük oranda genişletilmiş ve kişilere toplanma ve dernek kurma hakkı tanınmıştır.

İTTİHAT VE TERAKKİ İKTİDARI DÖNEMİ İCRAATLARI

İttihat ve Terakki iktidarı döneminde sosyal, kültürel ve ekonomik alanda pek çok yenilik yapılmıştır. Üniversite özerk hale getirilmiş, eğitim işlerine karışmayıp yalnızca din işleriyle uğraşacak olan Dar-ül Hikmet-i İslamiye kurulmuştur. Bundan başka bu dönem kadınlara eşitlik meselesi ele alınmış, Milli Kütüphane, Milli Hazine-i Evrak (Arşiv), Milli Musiki, Milli Filmcilik, Milli Coğrafya Cemiyetleri ile Türk Gücü, Türk Ocağı gibi kültürel ilerleme sağlayacak kurumlar inşa edilmiştir.

İTTİHAT VE TERAKKİ İKTİDARI DÖNEMİ İCRAATLARI

Batı takvimine geçiş de bu dönem kanunlaştırılmıştır. İttihat ve Terakki, ekonomik alanda milli bir siyaset gütmüş, yerli malı kullanımını özendirirken kooperatifçilik faaliyetlerine de hız vermiştir. Milli bir banka olan İtibar-ı Milli Bankası kurulmuş ve ekonomi cemiyetleri desteklenmiştir.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra dış siyasette Avusturya'nın Bosna Hersek'i ilhakı, Rusya'nın Boğazların statüsünü kendi lehine değiştirme girişimleri, Bulgaristan'ın bağımsızlığını (5 Ekim 1908) ve Yunanistan'ın Girit'i topraklarına kattığını ilan etmesi (5 Ekim 1908) gibi Osmanlı Devleti'ni son derece kötü etkileyen bazı gelişmeler yaşanmıştır. Bu arada, Avrupa devletlerinin kışkırtmalarıyla Osmanlı Devleti'nin pek çok sorunla uğraşmak zorunda olduğu bir zamanda, Ermeniler büyük çaplı olaylar çıkarmaya başlamıştır.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

14 Nisan 1909'da Türklere saldırarak Adana Olayları'nı başlatan Ermenilerle çatışmalar 3 gün sürmüştür. Çatışmanın yatışmasından sonra 25 Nisan'da yeniden çıkan olayların bir kez daha bastırılmasıyla Ermeni hareketleri bir süreliğine yavaşlatılmıştır.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

Osmanlı Devleti içerde ve dışarıda bu tür sorunlarla uğraşırken, 1911'de yeni bir tehlike Kuzey Afrika'da ortaya çıkmıştır. İtalya, 1911 yılının 28 Eylül'ünde Osmanlı Devleti'ne bir ültimat vererek Trablusgarp ve Bingazi'yi işgal etmeye karar verdiğini ve bu nedenle buraların boşaltılmasını istemiştir.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

Mustafa Kemal ve silah arkadaşları Derne'de Kızılay çadırı önünde

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

Osmanlı Devleti'nin 29 Eylül 1911'de İtalya'nın isteğini reddettiğini ancak görüşmeye hazır olduğunu bildiren bir cevap göndermesi üzerine İtalya Osmanlı Devleti'ne 29 Eylül 1911'de savaş açmıştır. İtalya'nın yaydığı savaş gerekçesi "Trablusgarp ve Bingazi'nin Osmanlı Devleti tarafından medeniyet açısından geri bırakıldığı ve buradaki İtalyanlara ve yabancılara kötü davranıldığı" idi. Böylece Osmanlı Devleti ile İtalyanlar arasında 1911'de Trablusgarp Savaşı başlamış oldu.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

İtalya, ilk olarak Trablusgarp'a saldırdı ve ardından Tobruk, Derne ve Bingazi'ye çıkarma yaptı. Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ta yalnızca 3500 askeri vardı ve Balkanlarda yaşanan karışıklık ve çatışmalar nedeniyle askerlerin büyük bir bölümü oraya sevk edilmişti. Ancak Trablusgarp savaşının çıkmasıyla birlikte Mustafa Kemal gibi genç subaylar Trablusgarp'a giderek savunmaya katıldılar. Türkler, yerli halkın yardımıyla İtalya'nın hiç beklemediği oranda güçlü bir savunma yapmış ve İtalya, bir yıl boyunca Trablusgarp'dan daha içeriye ilerleme olanağı bulamamıştı. Bu kez deniz gücünü kullanmayı deneyen İtalya, güçlü donanmasıyla pek çok limanı bombalayarak On iki Ada'yı işgal etti.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

Çanakkale Boğazı'na hücum girişimleri ise başarısızlıkla sonuçlandı. İtalya'nın beklediği başarıyı sağlayamaması, Osmanlı Devleti'nin ise tüm gücünü yaklaşan Balkan tehlikesine karşı diri tutma zorunluluğundan dolayı taraflar savaşı sona erdirmeye karar verdiler. 18 Ekim 1912'de İsviçre'nin Uşi kasabasında Osmanlı Devleti ve İtalya arasında barış antlaşması imzalandı. Antlaşmanın şartlarına göre;

1. Osmanlı Devleti Trablusgarp ve Bingazi'yi boşaltacak ve buralara bağımsızlık verecekti. Ama İtalya bölgede barışın kurulması için girişimlerde bulunabilecekti.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

2. İtalya, savaş sırasında aldığı Oniki Ada'yı geri verecekti ancak Oniki Ada, Yunanistan'ın işgal tehlikesine karşılık geçici olarak İtalya'da kalacaktı.
3. Trablusgarp'ta dini görevlerin dışında herhangi bir yetkisi olmayan, naib-üssultan sıfatıyla bir temsilci bulunacaktı.
4. Kapitülasyonların kaldırılması konusunda İtalya, Osmanlı Devleti'ne yardım edecekti.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI TRABLUSGARP SAVAŞI (1911)

Trablusgarp Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'daki son toprağını da kaybediyor ve Ege adalarının bir kısmına geçici de olsa büyük bir devlet yerleşiyordu.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

Balkan halklarının bağımsızlık istekleri ve Avrupalı devletlerin çıkar hesapları nedeniyle yüzyılın başında tüm Balkanlarda büyük karışıklıklar yaşanmış ve bu durum Osmanlı Devleti'ni çok zor bir duruma sokmuştu. Balkan devletleri, Osmanlı Devleti'nden istedikleri toprakları alabilmek için 1912'de Yunanistan'ın girişimleriyle birlik kurma yoluna gitmiştir. 13 Mart 1912'de Bulgaristan ile Sırbistan, 29 Mayıs 1912'de Bulgaristan ile Yunanistan arasında yapılan antlaşmalarla Balkan birliği sağlanmış, Ağustos ayında birliğe Karadağ da katılmıştır.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE BALKAN SAVAŞLARI

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

Balkan birliğinin kurulmasında, özellikle Rusya'nın büyük katkıları olmuştu. Birlik oluşturmayı başaran Balkan devletleri, 30 Eylül 1912'de seferberlik ilan etmiş, 7 Ekim'de de Karadağ Osmanlı Devleti'ne resmen savaş açmıştı. 17 Ekim'de Bulgaristan ve Sırbistan, 18 Ekim'de ise Yunanistan Osmanlı Devleti'ne savaş ilan edecek ve böylece I. Balkan Savaşı başlayacaktır.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

I. Balkan Savaşı sırasında Osmanlı ordusu Doğu ve Batı orduları olmak üzere ikiye ayrıldı ve Doğu ordusu Bulgarlarla, Batı ordusu ise Yunanlılar, Sırlar ve Karadağ ile savaşmaya başladı. Savaşın hemen başında Doğu ordusu yenildi ve Çatalca'ya kadar çekilmek zorunda kaldı. Batı ordusunun 26 Ekim'de Sırlara yenilmesinden sonra Balkan devletleri Makedonya'yı işgal etmeye başladılar. Selanik, 8 Kasım günü Yunan ordusuna teslim oldu. Bu sırada 23 Ocak 1913 günü yaşanan Babiâli Baskını sonunda İttihat ve Terakki Cemiyeti de yeniden iktidarı ele geçirmişti.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

Osmanlı Devleti'nin yenilgisi ile sona eren I. Balkan Savaşı'ndan sonra 30 Mayıs 1913'te Balkan devletleriyle Osmanlı Devleti arasında Londra Barış Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmaya göre;

1. Osmanlı Devleti'nin batı sınırı Midye-Enez hattına çekildi.
2. Osmanlı Devleti Arnavutluk ve Ege adalarının geleceğini Büyük devletlerin kararına bıraktı.
3. Selanik, Güney Makedonya ve Girit Yunanistan'a verildi.
4. Kavala, Dedeağaç ile birlikte bütün Trakya Bulgaristan'a verildi.
5. Orta ve kuzey Makedonya Sırbistan'a verildi.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

Balkan Savaşları'na Katılan Türk Askerleri

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

Osmanlı Devleti'nin çekilmesiyle Balkanlarda oluşan otorite boşluğu kısa bir zaman sonra Balkan devletleri arasında sorunlar baş göstermesine yol açmıştı. Bulgaristan'a karşı Yunanistan ve Sırbistan 1913'te ilk ittifakı gerçekleştirdiler. Bulgaristan, kendine karşı yapılmakta olan hazırlığın farkına vararak Haziran ayında iki Balkan devletine saldırdı. Bu sırada Romanya da Bulgaristan'a savaş açmıştı.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

- Bu sırada Balkanlarda doğan karışıklıktan faydalanmak isteyen Osmanlı Devleti, 25 Temmuz 1913'te Edirne'yi geri aldı. Osmanlı ordusu daha da ilerleyecekken, Batılı devletler gönderdikleri bir notayla Osmanlı ordusunu Meriç'te durdurdular. Bu gelişmeler üzerine Bulgaristan barış istedi ve böylece II. Balkan Savaşı sona erdi.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ARİFESİNDE TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

Bulgaristan ve Balkan devletleri arasında 10 Ağustos 1913'te Bükreş Antlaşması, Bulgaristan ile Osmanlı Devleti arasında 29 Eylül 1913'te İstanbul Antlaşması ve Yunanistan ile Osmanlı Devleti arasında 14 Kasım 1913'te Atina Antlaşması imzalandı. Yapılan antlaşmalar sonunda Osmanlı Devleti tarihinin en büyük yenilgisine uğramış, Meriç Nehri'nin batısındaki tüm Balkan topraklarını ve Ege adalarını kaybetmiş oldu.